Interviu cu Arhimandritul Atanasie Prodromitul, Starețul Schitului Românesc *Prodromu* din Sfântul Munte Athos (Partea a III-a)

Interviu realizat de
pr. Ștefan Zară
și Monahul Gherasim
Prodromitul

Referitor la întrebarea pe care mi-ați pus-o despre principiile duhovnicești stabilite de către Părintele Petroniu, trebuie să accentuez că ele nu au fost stabilite acum, ci încă de la sosirea noastră în obștea Prodromului, așa cum se afla ea atunci.

E adevărat că nu se puteau pune în lucrare în totalitatea lor, deoarece părerile erau împărțite. Monahii erau obișnuiți cu rânduielile și obiceiurile mănăstirilor din care proveneau: Secu, Sihăstria, Sâmbăta de Sus, Neamț, având fiecare modul lui de înțelegere și de punere în practică a rânduielilor și tipicului monahicesc. Însă precum am amintit, Părintele Petroniu, deși nu era în postura de stareț, sfinția sa avea o influență și un cuvânt mare de spus la toată rânduiala mănăstirii.

Odată ajuns stareț, lucrurile s-au schimbat radical, impunând și statornicind rânduiala athonită după tipicul Sfântului Sava, după care se ghidează întreg Sfântul Munte. Accentua foarte mult prezența la biserică, de la care nu puteai face abstracție cu niciun chip, numai în caz de boală ce te imobiliza la pat, altminteri, trecea personal pe la chiliile unor părinți furați de somn sau de alte piedici. Deși eram puțini, treburile și ascultările trebuiau făcute, atât ascultările de bază cât și lucrările de refacere a schitului aflat în ruină. Cu toate acestea, nu te motiva să lipsești de la biserică. Rânduiala mesei trebuia respectată fără motivări de neparticipare, iar mâncăruri între mese sau pe la chilii nu se acceptau nicidecum. Cei care mai cădeau, din neputință, în nerespectarea rânduielilor erau aspru pedepsiți cu canoane pe măsură.

Și nu cârteau părinții?

Pacea începuse să se pogoare și peste obștea Schitului Prodromu deși mai existau unele nemulțumiri care, adâncindu-se câteodată, nu apucau să-și facă rădăcină, pentru că Părintele Petroniu ori le tăia din rădăcină, ori, cu experiența sa duhovnicească, le aducea pe calea cea bună. De aceea, când, din păcate, mai apăreau și unii părinți care erau certați cu rânduiala, până la urmă aceștia plecau singuri și se stabileau în alte locuri, pe la unele chi-

lii unde aveau, după înțelegerea lor, un program mai liber care nu știu dacă chiar îi mulțumeau până la urmă.

În schit viața mergea înainte, odată cu timpul, ce aducea noi și noi întâlniri și prefaceri atât în schit cât și la nivelul Peninsulei Athonite. Legăturile duhovnicești cu mănăstirile începeau să prindă contur și aprecierile din partea lor pentru schit veneau din ce în ce mai des, mai puțin cu mănăstirea suverană, Marea Lavră, care și ea trecea printr-o adâncă revizuire și profundă neînțelegere, mai ales după întoarcerea de la rânduiala de sine la rânduiala de obște, în anul 1981.

Care erau pe atunci relațiile Schitului Prodromu cu Marea Lavră?

Desigur, relațiile noastre cu mănăstirea erau în principiu bune, însă existau unele scăpări – având motivația dânșilor, ce uneori stătea în picioare – căci dacă gura unora din ai noștri îi lua pe dinainte, de multe ori acel ceva ajungea și la urechile lor, lucru care pe urmă crea o atmosferă de neîncredere și o relație încordată ce nu era benefică nici nouă, nici dânșilor.

În toată această perioadă din stăreția Părintelui Petroniu s-au făcut puține călugării ale fraților din obște, tocmai din cauza acestei justificate răceli ce putea fi evitată dacă nu căutam „*capra vecinului*", ci ne vedeam de „*oile noastre*".

Tot ca rânduială duhovnicească sau axă duhovnicească a obștii, cum doriți să o numiți, era și este aceea de a nu avea câștig material ori alți bani sau valori pe care să-i păstrezi personal, ci ei trebuiau predați casieriei sau magaziei obștești de unde, cu binecuvântarea starețului, se dădeau fraților și părinților care aveau nevoie.

În perioada stăreției Părintelui Petroniu lucrările de restaurare ale Schitului începuseră a avansa atât prin lucrări ce se făceau cu părinții din obște cât și cu angajări de firme specializate și aprobate de Instituția Monumentelor Istorice de la Tesalonic. Cum fondurile erau puține, iar necesitățile noastre erau mari și totodată urgente, s-a neglijat foarte mult calitatea, executându-se de multe ori superficial sau chiar iresponsabil, ceea ce a afectat durabilitatea în timp a acestora. Uneori, chiar și după sfaturile unora sau ale altora sau ale Mănăstirii Lavra, nu s-a ținut cont de propunerile lor și s-a continuat iresponsabil executarea lor, după dictonul unora: „și așa cine știe ce va fi și cu schitul acesta, cu grecii ăștia" sau „să mai facă și alții după noi" etc.

Aceste greșite atitudini ale noastre, necorectate de cei în drept a le corecta, au adus și aduc schitului multe prejudicii. În prezent, multe din lucrările făcute atunci trebuie refăcute, uneori în totalitate, cu costuri de materiale și fonduri ce puteau fi evitate măcar în parte, prin execuția lor cu responsabilitate și, în consecință, durabile în timp. Da, se făceau

Am patruzeci de ani în Sf. Munte și-n acest sfânt așezământ, am trecut prin multe și încă trec (...) și din păcate susțin și astăzi că vina este a noastră a românilor, care nu am fost uniți și nu am încercat să trecem cu vederea unul altuia neputințele, ci am căutat întâietăți și slavă personală, și nu am căutat slava lui Dumnezeu și binele obștesc.

mai puține, dar mai durabile în timp.

Ne rugăm pentru cei ce conștient au recurs la astfel de luări de poziție, influențând iresponsabil și negativ chiar, procesul de reînnoire și restaurare al Schitului Prodromu. Sinaxa Schitului și starețul ei sufereau foarte mult din această cauză dar, pentru pace și liniște (se spunea atunci), nu s-a mai luat atitudine.

Toate acestea însă, din păcate, au condus și conduc la un consum de energie și uneori nervi, deschideri de uși, bani, găsiri de portițe care să-ți ușureze un deznodământ fericit, măcar în cele din urmă. Tot acei iresponsabili, care se aseamănă unor vânzători de țară și de neam, au recurs la minciuni și calomnieri improvizate, târând prin instituții și tribunale pe cei care caută acum să repare greșelile de atunci, ba chiar se bat în piept a fi nedreptățiți fiindcă li s-a luat „colacul din mână".

Vă rog să-mi fie cu iertare că am făcut această paranteză, dar nu se putea trece cu vederea peste ea, deoarece face parte de acum din istoria recentă prin care am trecut ca obște, și va rămâne în analele schitului.

De aceea zicem: această problemă apăsătoare și nedreaptă aplicată schitului, îngăduită de Dumnezeu și Maica Domnului, să fie un exemplu pentru urmașii viețuitori ai acestui sfânt așezământ, că mi-aduc aminte că de multe ori mi s-a pus întrebarea (și nu numai mie): *„De ce nu avem și noi românii mănăstire?"* – și răspunsul a fost că noi suntem de vină și chiar purtăm încă această vină. Am patruzeci de ani în Sf. Munte și-n acest sfânt așezământ, am trecut prin multe și încă trec – căci așa e voia lui Dumnezeu, ca prin necazuri și prin dureri să ne sfârșim zilele, așa cum au călătorit toți părinții noștri – și din păcate susțin și astăzi că vina este a noastră a românilor, care nu am fost uniți și nu am încercat să trecem cu vederea unul altuia neputințele, ci am căutat întâietăți și slavă personală, și nu am căutat slava lui Dumnezeu și binele obștesc.

Dezbinările și ura au cuprins pe unii doar, și în trecut ca și acum, deci nu pe toți, căci au fost și sunt încă și astăzi părinți care fac cinste neamului românesc între ceilalți părinți aghioriți, dar din păcate sunt încă puțini.

Iertare să îmi fie însă această dezvăluire nu o fac din ură, ci o consider spre îndreptare, căci toți avem nevoie de îndreptare, și dacă nu putem face binele obștesc, măcar răul să-l ocolim. Orice lucru care dezbină nu dăinuie, lucru arătat și în Sf. Evanghelie: *„cerul și pământul vor trece, dar cuvintele Mele nu vor trece"* (Luca XXI, 33) – deci dragostea, adevărul și dreptatea rămân în veci. Acestea zic să le căutăm, frații mei, având povățuitor bun smerenia care ne va călăuzi la acestea.

Orice lucru care dezbină nu dăinuie, lucru arătat și în Sf. Evanghelie – deci dragostea, adevărul și dreptatea rămân în veci.

Se pare că m-am îndepărtat puțin de la întrebarea inițială, dar trebuia să includ și această paranteză, pentru care și vestitul nostru stareț, Părintele Petroniu, a luptat foarte mult și nu am făcut altceva decât să repet cuvintele sfinției sale, care erau drese cu sare și purtau ca adaos delicatețea sufletească ce-l caracteriza, după cum pot să mărturisească toți cei care l-au cunoscut, delicatețe ce ar trebui să ne străduim a o dobândi fiecare dintre noi.

Cum era ca duhovnic Părintele Petroniu?

Părintele Petroniu cu firea lui de om duhovnicesc nu avea îndrăzneală rece de a-ți arăta neputința și încărcătura sufletească în care te zbăteai, de aceea cu mare finețe căuta vindecarea ta și suferea enorm atunci când se trecea peste cuvântul lui.

Părintele stareț nu suferea vorbirea în deșert, nici la ascultări, nici la biserică de altminteri, ba chiar nici în probleme de tipic uneori normale în biserică.

Cerea rugăciunea neîncetată, pravila și citirile în chilie, neumblarea din loc în loc, cu atât mai mult nici a intra fără pricină binecuvântată în chilia altui frate. Ținea ca tot lucrul să se facă cu binecuvântare. Acolo unde nu se făcea cu binecuvântare, prefera ca acel lucru să se arunce, să se taie sau să se strice.

Nu suferea de asemenea bârfele sau vorbirea de rău la care nu primea nici o explicație.

Ne spunea cuvânt de îndreptare și folos duhovnicesc periodic la trapeza de obște și în particular. Nu ceda la compromisuri, râsete sau glume, pe care le evita cu desăvârșire.

Spovedania săptămânală, și la orice nevoie, era inclusă în rânduiala obștească, iar împărtășania după caz – nu era adeptul împărtășaniei dese, dar nici nu oprea – punând accent mare pe *pregătirea* pentru Sf. Împărtășanie și *cu post*.

Hramurile și umblarea din loc în loc pe la praznice le considera pierdere de timp și împrăștiere, accentua pe folosul ce-l aduce chilia, unde sfinția sa spunea ca și cei vechi: „*stai în chilia ta și ea te va învăța toate*”.

Însă mai presus de toate, tot ceea ce Părintele Petroniu ne cerea nouă ca monahi și frați să le facem ori să le ținem, mai înainte de noi și primul dintre noi le făcea sfinția sa.

Petrecând ani destui împreună, cred că acest părinte și stareț al nostru s-a ridicat prin mila lui Dumnezeu și multa sa nevoință în ceata sfinților – și nu numai eu spun aceasta, ci și mulți alții care l-au cunoscut sau au trăit în preajma lui, căci și astăzi îl simțim ca viu printre noi, și cu adevărat și este, căci altfel nu am putea continua tot ce se înfăptuiește azi în schit.

Rugăciunile sfinției sale ne sunt suport și tărie duhovnicească, hrană și adăpost, drum și limanul de mântuire pe care ni-l dorim cu toții, însă îl vom dobândi numai râvnind și noi faptelor sale celor bune.

Trecând vremile și anii petrecuți împreună cu părintele nostru stareț Petroniu s-au adunat multe lucruri pe care le-am putea încredința scrisului și ar umple multe pagini care ar putea aduce folosul duhovnicesc celor doritori de a afla cuvânt folositor de petrecere și viețuire în mănăstire, mai ales în zilele noastre, dar nici timpul și nici felul de a fi al călugărului nu este unul de a-și prezenta virtuțile, ci așteaptă în tăcere și cu multă smerenie răsplata cea veșnică, pe care o va afla tot omul în ziua arătării Domnului, care va răsplăti fiecăruia, nu după cele ce le-a făgăduit, nici după cele făcute doar la arătare, ci după cele ce le-a lucrat cu adevărat și în ascuns, doar pentru Dumnezeu.

De aceea și Părintele Petroniu nu făcea la arătare nevoințele sale, ci tainic, iar noi înțelegeam numai cele ce se vădeau din lucrarea sfinției sale, de multe ori chiar fără voia dânsului, ceea ce ne trezea și pe noi spre mai multă râvnă. Cu siguranță avem nevoie de modele cât suntem pe cale, căci cel ce vrea să-și dobândească mântuirea, cale deloc ușoară – după cuvântul care zice: „*dacă dreptul cu anevoie se mântuiește...*" – ce am pute adăuga noi cei slabi și cu păcate îngrădiți?

Însă mai presus de toate, tot ceea ce Părintele Petroniu ne cerea nouă ca monahi și frați să le facem ori să le ținem, mai înainte de noi și primul dintre noi le făcea sfinția sa.

Cum este acum viața duhovnicească în Schit?

Viața în schit își continuă râvna slujirii de noapte și de zi, iar râvna părinților și a fraților nădăjduim că nu a decăzut, fiindcă împreună căutăm binele și virtutea, iar nu să ne aflăm doar purtători de rasă, ci conștienți că nu rasa face pe călugăr ceea ce este, ci faptele sunt rodul lui, fiecare adună roade în pomul său tainic care se coc în timp la umbra frunzelor nevoințelor fiecăruia dintre noi.

Dar ca într-o grădină unde sunt și buruieni, nu numai fructe dulci și gustoase, mai există șchiopătări, căderi și urcușuri, calea minunată a celor în devenire. Așa cum în grădină smulgem buruiana, tot așa și în ispite, necazuri și supărări, pe care de cele mai multe ori ni le aduce vrăjmașul, luptăm și noi cu armele binecuvântate ale părinților: *rugăciunea* – bătând cu stăruință la poarta milei lui Dumnezeu – și postul – ca să se subțieze patimile, orgoliile și părerea de sine – căci astăzi aceste patimi îl luptă pe călugăr mai abitir ca altă dată, semănând spinii mândriei care este o patimă foarte rușinoasă pentru un călugăr.

Mă resemnez a critica pe cineva, deoarece și la mine există acești spini, și pericolul este că ei se transmit, și o boală intrând poate face ravagii. Și cum Dumnezeu mândrilor le stă împotrivă și doar celor smeriți le dă har, de aici putem vedea singuri folosul sau paguba.

Luând în vizor această plagă umilitoare, consider că a trecut și pe la noi. Și cum lupul nu se mulțumește doar cu o oaie când intră în staul, ci scoate și pe altele ca să îi fie cu îndestulare, așa și vrăjmașul, nu se mulțumește numai cu un suflet care cu râvnă se aruncă a lua momeala, acea tigvuliță ce i-o promite vrăjmașul, ci caută a răpi cât mai multe suflete și dacă s-ar putea chiar toate.

Stâlpii și porțile ce ne păzesc și ne apără de aceste momeli ale timpurilor și vremurilor de astăzi sunt: cuvintele Sf. Părinți, cunoașterea cea cu dreaptă socoteală, întrebarea cu care trebuie să călătorească cel care vrea să se mântuiască și, nu în ultimul, rând smerenia.

Călugărul cel care își vede de ascultarea lui, de rugăciunea lui, de păcatele lui, și nu le arată pe ale aproapelui, cel care are frica lui Dumnezeu

și conștiința nepătată de vreun sentiment al urii, ci e blând și smerit, iar ochii îi sunt umeziți de lacrimi, acela consider că nu poate rătăci, chiar și pe cale fiind, Domnul îi păzește căile lui, îi dă puterea și harul de a cunoaște pe Dumnezeu și voia Lui cea către noi.

Părintele Petroniu cu firea lui de om duhovnicesc nu avea îndrăzneală rece de a-ți arăta neputința și încărcătura sufletească în care te zbăteai, de aceea cu mare finețe căuta vindecarea ta.

Au fost părinți din obștea Schitului care s-au rupt de Biserică?

Cel care se pune mai presus de toți, crezând că ale lui cunoștințe toate sunt îndreptățite și vrednice de a fi băgate în seamă, sau când nici nu își cunoaște căderea crezând că stă – căderea lui cu adevărat va fi mare.

Așa că această furtună a trecut și pe la noi, pe la schitul nostru mă refer, smulgând nu unul ci mai mulți care s-au rupt de Biserica dreptslăvitoare, de cea una, sfântă, sobornicească și apostolească Biserică, făcându-și loruși biserici, și mai clar spus, având de fapt fiecare biserica lui și viziunea lui despre biserică.

Dureros este că acești frați erau socotiți în obștea noastră cu ascultări de responsabilitate și de cinste, și au putut cădea într-o astfel de înșelare ajungând până acolo să spună că în biserică nu mai este har, îndemnând și trăgând și pe alții întru a lor rătăcire – călugări și credincioși, unii chiar virtuoși în râvna lor către Dumnezeu.

Rătăcirea unora a mers până acolo încât s-au îndoit de sfințenia cuvioșilor canonizați în timpurile noastre cum ar fi Sfântul Nectarie de Eghina, Sfântul Paisie Aghioritul și îndrăznesc să pună pată și peste alți cuvioși ai zilelor noastre.

Veți pune întrebarea, îndreptățită de fapt, cum a fost posibilă această răzvrătire a părinților și pornită chiar din obștea Prodromului? Cum din sămânța cea bună semănată de un mare și cuvios părinte al vremurilor noastre – Părintele Petroniu – a putut ieși și neghina revoltei și rătăcirii lor?

O arată chiar faptele și lucrarea lor.

Deși în obște era interzis a avea telefon mobil, acceptându-se doar la arhondaric pentru primirea pelerinilor, la cancelarie pentru probleme curente și la economat cu mașinile pentru transport ca unii ce poartă legături obștești cu exteriorul, totuși câțiva dintre părinți având și telefon mobil personal și intrând fără binecuvântare pe internet și utilizând mass-media, prin infiltrări mincinoase și străine Bisericii, pe care ei le dezvoltau mincinos, mai întâi, în mintea lor și, mai pe urmă, în conștiințele altora, au condus eronat evlavia cea bună a credinciosului de rând, a multor călugări și chiar a unor preoți.

Vă amintiți că la începutul interviului am amintit că obștea noastră a mai fost afectată în trecut de un zelotism fanatic – atunci corespondent

schimbării calendarului – care a influențat nu numai schitul nostru, ci și alte obști athonite. Iată că Athosul încă se mai confruntă cu astfel de situații de fanatism exagerat.

Personal nu credeam că ne vom confrunta cu astfel de exagerări și extremism fanatic în zilele noastre. Însă de la constatarea unor greșeli existente, la a ajunge a vedea Biserica cea una, sfântă, sobornicească și apostolească cu toți arhiereii ei compromisă, și de a spune că nu mai are har sau că cel ce intră acum în biserică se spurcă, ori chiar că Sfintele Taine nu mai sunt sfinte, îndemnând pe credincioși la răzvrătire este cu totul amețitor și mincinos lucru, ca să nu spun mai rău.

Dacă cineva a greșit – chiar arhiereu de este – se va supune spre îndreptare și se va lămuri cazul. Iar dacă acela a greșit, nu înseamnă că a greșit Biserica întreagă, și de acum nu trebuie să mai intrăm în biserică și celelalte exagerări, ci cu discernământ credem că se va reglementa situația, așa cum din începutul ei Biserica s-a confruntat cu astfel de situații, însă Biserica a rămas tot Biserică: cinstită, curată și fără prihană – fiindcă Capul ei este Hristos, de la care vine toată sfințenia, și care poartă de grijă Bisericii Sale, și avem încredințarea făgăduinței Lui mântuitoare că „*nici porțile iadului nu o vor birui*" (Matei XVI, 18).

Oare toți cei care au ieșit din Biserică, unde sunt acum fraților?

Oare nu s-au făcut pe ei înșiși biserici, așa numitele „*biserici*" al căror număr nici nu se mai cunoaște? Din păcate, da.

De aceea credința, cercetarea și răspunsul Evangheliei lui Hristos să ne fie călăuză pe cale spre adevăr, care este numai Hristos Domnul.

Cercetați Scripturile și vă învățați ce vremuri grele au apărut.

Despărțiți adevărul de minciună, feriți-vă de prooroci mincinoși! Ce părtășie are lumina cu întunericul, sau Dumnezeu cu Mamona? Nu mâncarea și băutura ne descoperă toate acestea, ci Duhul Sfânt ce ni s-a dat nouă de la Sf. Botez, Acela ne va arăta nouă adevărul. Nu vă temeți, ne asigură Mântuitorul: „*Iată Eu sunt cu voi până la sfârșitul veacurilor*" (Mt. XXVIII, 20).

Postul, rugăciunea și credința din partea noastră și dragostea lui Dumnezeu descoperită nouă în Trupul și Sângele lui Hristos se întrepătrund pe calea vieții tuturor, fie ca obște, fie ca persoană. Iar Domnul ne asigură: „*Nu te teme, turmă mică, pentru că Tatăl vostru a binevoit să vă dea vouă Împărăția*" (Luca XII, 32).